

חומר העשרה

ויזנטל

מאת תום דוגאן

תרגום ועיבוד באטריס הל

בימוי ועיצוב אמיליה רות כהן

משחק יובל כהן

בתום מלחמת העולם השנייה, בשנת 1945 איש עוד לא ידע אפילו מהו המספר המדויק של קורבנות השואה, כיצד להתאבל ולהנציח את זיכרונם. מדינת ישראל עדיין לא הייתה קיימת. החוק לעשיית דין בנאצים ובעוזריהם, יום הזיכרון הממלכתי לשואה, החוק להקמת רשות זיכרון ממלכתית, כל אלו נחקקו ונוסדו רק מספר שנים לאחר הקמת המדינה בשנת 1948. בדיוק בשנים אלו ועד סוף חיו, פעל איש בודד, שמעון ויזנטל, ניצול שואה, האיש שלא שכח.

חומר העשרה

קורות חיים

שמעון ויזנטל נולד ב-1908 בעיר בוצ'ץ' שבגליציה (שבה נולד גם הסופר ש"י עגנון), בן בכור להוריו, רוזה והנשל ויזנטל. האב ייצג חברה לייצור סוכר והילד, שכעבור שנים למד אדריכלות, בנה מגדלים מקוביות הסוכר. בבית דיברו גרמנית אבל לשון היום-יום שלו הייתה יידיש.

במלחמת העולם הראשונה גויס אביו לצבא האוסטרו-הונגרי ונהרג. בשנים בהם למד בגימנסיה סבתו האהובה מתה ואחר כך נפצע קשה אחיו הקטן הלל, וכל הטיפולים הרפואיים לא הצליחו להצילו. בגימנסיה ויזנטל הכיר את אהבת חייו, צילה מילר. בהמשך אמו נישאה בשנית, עזבה את בוצ'ץ' ואביו החורג מימן את לימודי האדריכלות של ויזנטל בפראג.

בספטמבר 1936 הוא התחתן עם צילה ובני הזוג עברו להתגורר בלבוב. בספטמבר 1939, הצבא הסובייטי כבש את חלקה המזרחי של פולין, אביו החורג של ויזנטל נעצר כ"קפיטליסט" ומת בכלא הסובייטי.

ויזנטל הצליח להסתדר תחת השלטון החדש ונשלח לאודסה כדי לעבוד כטכנאי בבית חרושת. כשהגרמנים תקפו את ברית המועצות, ב'41 בני הזוג ויזנטל חזרו ללבוב ושם הועסקו בעבודת כפייה במפעל גרמני. מאוחר יותר עברו לגטו בלבוב יחד עם אמו הישישה, והמשיכו לעבוד במפעל.

ב'42 החלו הנאצים להסיע את היהודים להשמדה במחנה בלז'ץ', יום אחד חזרו בני הזוג מהעבודה וגילו שהאם נעלמה. ויזנטל חיפש דרכי הצלה והצליח לסדר לאשתו מקלט בוורשה, כעבור זמן מה הקשר ביניהם ניתק.

במשך כמה חודשים גם הוא הסתתר עם יהודים נוספים עד שהגרמנים גילו אותם ביוני '44. הוא נלקח לבית סוהר וניסה להתאבד. הצבא הסובייטי כבר היה קרוב ללבוב, וקבוצת אסירים ובתוכם ויזנטל הועלו על אחת הרכבות הגרמניות שיצאו מהעיר. אסיריהם נשלחו למחנה הריכוז פלאשוב בקרקוב. שם הם נדרשו להוציא את המתים מהקברים ההמוניים ולשרוף אותם. כשהסובייטים התקרבו גם לשם, הם הובלו למחנה הריכוז גרוס רוזן. ויזנטל נשלח לעבוד במחצבה, שם נפלה אבן על רגלו. רופא קטע את הבהון הפגועה בלי הרדמה.

חומר העשרה

בינואר '45, כשפינו את אסירי המחנה באחת מ"צעדות המוות", יצא ויזנטל לדרך מבית החולים כשהוא צולע ונעזר במקל של מטאטא. אחרי ארבעה ימים של הליכה בשלג הם הגיעו לעיר חמניץ, משם הוסעו לבוכנוואלד ואחר כך למאוטהאוזן.

בפברואר '45 ויזנטל היה תשוש, על סף מוות. במאי '45 הגיעו האמריקאים. שירות הריגול האמריקאי במאוטהאוזן עסק בהבאתם לדין של גרמנים מסגל המחנה. ויזנטל ביקש להשתתף במעצרים. בגלל מצבו הפיזי תחילה דחו האמריקאים את בקשותיו אבל לבסוף התקבל כמתרגם של קצין אמריקאי שלא ידע גרמנית.

למעשה מיד עם שחרורו, כשהוא בן 37, ויזנטל מתחיל את מפעל חייו, איסוף חומר לצורך העמדת פושעי מלחמה לדין. זיכרוננו החד עזר לו לתעד בפירוט רב שמות, מקומות ותאריכים, אליהם צירף איורים להמחשתם. עשרים יום לאחר שחרור המחנה, כבר היה בידי ויזנטל מסמך בן שמונה עמודים ובו כ-150 שמות של פושעים נאצים.

ב-1947 ויזנטל ומתנדבים נוספים הקימו את "המרכז לתיעוד יהודי" בלינץ, אוסטריה. מעטים מאוד התעניינו אז במיזם שלו, העניין הציבורי בשואה ירד בכל העולם. רק קומץ תרומות של ניצולי שואה אפשר לו לקיים את המוסד עד שכשל כוח סבלו והקבוצה התפרקה. ויזנטל סגר את המשרד בלינץ ב-1954. ויזנטל המשיך בסיוע לקרבנות המלחמה לצד פרנסת המשפחה כמורה ועיתונאי.

ב-1957 הוא העביר את כל המידע והתיקים שאסף ליד ושם בירושלים, והוא עבר להתגורר בווינה. ואולם, כעבור כשלוש שנים ב-1960 גילה העולם מחדש את המאבק בנאצים. זאת, בזכות לכידתו של אדולף אייכמן בבואנוס איירס. רק אז החל ויזנטל לזכות בהכרה על פועלו ומאמציו.

ב-1961 ויזנטל הצליח להקים מחדש את **מרכז התיעוד בווינה**, והפך לדמות ציבורית מפורסמת, המוכרת עד היום כ"צייד הנאצים". ויזנטל לא עסק מעולם בצייד פיזי של פושעי מלחמה. שיטת עבודתו התבססה על איסוף קפדני של כל פיסת נייר ופריט מידע אפשרי על אודות הפושעים, ריכוז ותיעוד החומר במשרדיו הצנועים בווינה, והעברתו לידי הרשויות המתאימות לצורך הליכי איתור, הסגרה והעמדה לדין.

חומר העשרה

ויזנטל העיד במשפטם של כמה נאשמים. במקרים רבים השכיל לעשות שימוש באמצעי התקשורת כדי לבנות דעת קהל ולהביא רשויות וממשלות לפעול. הוא הצליח להביא את מערכת המשפט של מערב גרמניה לדרוש את הסגרתם של פושעים ממוצא גרמני ולהעמידם לדין. הוא ניהל מסע לחצים בינלאומי שגרם לפרלמנט המערב-גרמני לבטל את חוק ההתיישנות על פשעי הנאצים והצליח להביא למשפט כאלף פושעי מלחמה נאצים.

במהלך חייו ויזנטל זכה באותות כבוד רבים, בהם מדליית הזהב של הקונגרס האמריקני (1980), אות לגיון הכבוד הצרפתי (1986), מדליית החירות הנשיאותית מידי נשיא ארצות הברית, ביל קלינטון (2000), אבירות כבוד ממלכת אנגליה (2004). הוא קיבל תארים של דוקטור לשם כבוד ממוסדות בינלאומיים יוקרתיים וממשלות רבות ואף הוזמן לשאת דברים בעצרת האו"ם.

בשנת-1977 נפתח מרכז שמעון ויזנטל בלוס אנג'לס. המרכז עוסק במעקב אחר אנטישמיות ותנועות נאו-נאציות, הנחלת לקחי השואה והפעלת מוזיאונים לסובלנות.

ב-2003, בגיל 94, הודיע ויזנטל על פרישתו. לדבריו "מצאתי את רוצחי ההמונים אותם חיפשתי וחייתי אחרי מותם. אם יש כמה מהם שנותרו, עכשיו הם קשישים מדי לעמוד למשפט. עבודתי הושלמה".

ב-20 בספטמבר 2005 בגיל 96, נפטר בביתו שבוינה. הוא נטמן בבית העלמין בהרצליה.

מורשתו

"ובכל זאת המטרה שלי היא לא לייצר דמעות. מה שאני רוצה לייצר הוא ידע - ידע על הזוועות ומודעות לסכנה. אני שרדתי את השואה ומאותו רגע ניסיתי לשמר את זכרם של אלה שלא שרדו. זהו תפקידם וחובתם של ניצולי השואה, להסביר לדורות הבאים שהשמדת היהודים רלוונטית לחיים שלהם יותר ממה שהם מעלים על הדעת. אתם רגילים לחיות כאנשים חופשיים אבל חרות זה כמו בריאות, רק כשמאבדים אותה מתחילים להתייחס אליה בהערכה. בקרוב לא יחיו עוד פושעי מלחמה נאצים, וגם לא יהיו יותר ניצולים שיוכלו להעיד עליהם, לכן עכשיו מוטל על הדורות הבאים להילחם ולהגן על זכויות האדם." **מתוך ההצגה- ויזנטל**

חומר העשרה

ויזנטל תרם לזיכרון השואה בישראל ובעולם. הוא יזם את טקס קבורת אפר יהודי בירושלים בשנת 1949, היה זה טקס הזיכרון הראשון לנספי השואה לאחר קום המדינה שנשא צביון ממלכתי. ויזנטל האמין שאת הפושעים הנאצים יש להעמיד לדין כדי שיבואו על עונשם. הוא לא תמך בחיסולי נקם. הוא האמין שהמשפטים הם אמצעי חינוכי לדורות הבאים כדי למנוע עוד פשעי מלחמה. כיום ממשיך את דרכו של ויזנטל, ד"ר אפרים זורוף, מנהל **מרכז ויזנטל בירושלים**.

הידעת?

- ויזנטל איבד כ-90 מבני משפחתו בשואה.
- ויזנטל החליט להקדיש את חייו לחיפוש אחר צדק והאמין ש"אין חופש בלי צדק".
- ויזנטל יזם ועיצב טקס לזיכרון השואה בישראל ובעולם כבר בשנת 1949, כשהוא הביא לקבורת אפר יהודי בתיבת זכוכית שהניח בבית הכנסת. טקס הזיכרון הראשון לנספי השואה לאחר קום המדינה שנשא צביון ממלכתי.
- ויזנטל היה מהראשונים לדון בפומבי בחלקם של הצוענים וההומוסקסואלים בין קורבנות השואה.
- ויזנטל היה בין האנשים שהפעילו לחץ פומבי על ממשלת ברית המועצות לחשוף את עקבותיו של ראול ולנברג.
- ויזנטל נלחם למען האינדיאנים באמריקה.
- ויזנטל פרסם 12 ספרים בתחום עבודתו ומחקרו, "החמנייה" הוא שמו של אחד מהם.
- ויזנטל שימש השראה לדמותו של "עזרא ליברמן" בספר של איירה לוין "הנערים מברזיל", שעובד לסרט (1978). השחקן לורנס אוליבייה שיחק את תפקיד ליברמן.
- בקריית מוצקין פועל מרכז משמעו"ת להוראת השואה על שם שמעון ויזנטל.
- בווינה פועל מרכז שמעון ויזנטל המנציח את מורשתו.
- בקרוב יפתח מוזיאון הסבלנות ע"ש שמעון ויזנטל גם בירושלים.

חומר העשרה

ויזנטל מספר כיצד שומר נאצי הציל את חייו

באפריל 1943, לציון יום הולדתו ה-54 של היטלר, שומרי ינובסקה החליטו לירות למוות ב-54 יהודים, יהודי מת אחד על כל שנה לחיי הפיהרר.

השומרים בחרו בויזנטל ובאסירים נוספים והובילו אותם לאתר ההוצאה להורג. ויזנטל שמע חמש יריות כשאסיר אחד נפל. הוא הפסיק לספור ואסירים המשיכו ליפול. נשאר רק שלושה אנשים כשלפתע הוא שמע מהרמקול "ויזנטל נדרש לחזית". בחזית המחנה עמד קולראוץ, השומר ששיכנע את מפקד המחנה שחיוני לשמור על ויזנטל בחיים כדי שהוא יצייר את המודעות עם הכיתוב: "אנו אוהבים את הפיהרר שלנו!"

באוקטובר 1943 ויזנטל שוב ניצל, כשאותו קולראוץ גילה לו שהמחנה יחוסל בקרוב. מיד לאחר מכן קולראוץ נתן לויזנטל ולחברו אישור יציאה מהמחנה כדי לקנות מכשירי כתיבה בחנות בעיר, בלווית שומר אוקראיני. הם הצליחו להימלט מהחלק האחורי של החנות בעוד האוקראיני המתין בחלק הקדמי.

פושעי מלחמה נאצים המוזכרים בהצגה

אדולף אייכמן - ויזנטל מעולם לא טען שהביא ללכידתו של אדולף אייכמן, אך טען שתיק החקירה שלו היה כפסיפס. "תריסרי אנשים תרמו את חלקם ואני מכיר את תרומתי שלי". ויזנטל סיפק את התמונות שסייעו ללכידתו של אייכמן והעביר מידע על מקום מגוריו בארגנטינה, לנשיא הקונגרס הציוני העולמי, כבר בשנת '54, אלא שבמידע זה לא נעשה שימוש. את התמונות של אייכמן השיג ויזנטל במאמץ רב וממושך. תחילה גילה את כתובת חנות החשמל של הוריו של אייכמן, לאחר מכן הוא פשט עם משטרת גרמניה על ביתם אך ההורים השמידו כל ראיה שיכול היה לעזור באיתור בנם. בהמשך ויזנטל שלח מתנדב להתיידד עם ידידה של אייכמן וזה השיג את תמונתו המעודכנת היחידה באותה עת. את המידע על מיקומו של אייכמן בבואנוס איירס קיבל ויזנטל עמית אוסטרי לתחביבו, איסוף בולים, שהראה לו מעטפות נושאות בולים מארגנטינה ובהן מכתב המדווח על הימצאותו של אייכמן באותה מדינה.

קרל סילברבאואר - קצין הגסטפו שעצר את אנה פרנק ומשפחתה והזים טענות של מכחישי שואה כי יומנה של אנה פרנק הוא שקרי. סילברבאואר מעולם לא טרח אף להתחבא, למרות שבספר "יומנה של אנה פרנק", שבו הופיע שמו, הפך לרב מכר. הוא המשיך לגור

חומר העשרה

עד לתפיסתו בפרוורי וינה ובחקירתו הודה כי הוא זה שעצר את פרנק ומשפחתה.

פרנץ שטנגל - מפקד מחנות ההשמדה טרבלינקה וסוביבור ומפקד הניסיונות הראשונים ב-"טיהור הגזע" בטירה ליד וינה. היה אחראי על מותם של בין 400,000 לבין 700,000 יהודים. בתום המלחמה הוא התחבא בברזיל ושחררו דרש את התערבותו של רוברט קנדי. לאחר שהועמד לדין בגרמניה, נידון למאסר עולם. הוא מת מהתקף לב, מספר חודשים לאחר תחילת מאסרו.

אדוארד רושמן - הקצב מריגה. ויזנטל נתן את התיק שלו לסופר פרדריק פורסיית שכתב את רב המכר "תיק אודסה" שעובד גם לקולנוע. עם הצלחתו של הסרט, שכניו של רושמן זיהו את שמו ותמונותיו והסגירו אותו. רושמן ברח מארגנטינה לפרגוואי, שם לקה בהתקף לב ומת במעצר אשפוזי.

אלויס ברונר - פושע מלחמה נאצי, יליד אוסטריה. הוא נמנה עם עובדיו של אדולף אייכמן והפך לאחד מעוזריו הבכירים. סייע בניהול הגירוש של יהודי צרפת, סלובקיה, אוסטריה ויוון למחנות ריכוז והשמדה. נחשב לאחד מפושעי המלחמה הנאצים הבכירים ביותר שלא נתפסו. בשנות ה-50 נמלט לסוריה והועסק כיועץ של הממשלה הסורית, בשם הבדוי "גאורג פישר". באותו עשור נשפט פעמיים בהיעדרו, הורשע ונידון למוות. באוגוסט 1987 הוצא נגדו צו מעצר בינלאומי של האינטרפול אך לפי עדויות של עיתונאים צרפתיים הוא מת במרתף בסוריה בשנות ה-90 לחייו.

חומר העשרה

חומרים נבחרים להעשרה

הוראת השואה והנחלת לקחיה במערכת החינוך- משרד החינוך

http://www.mevaker.gov.il/he/Reports/Report_292/c0fdf8a5-a824-47a5-bd4f-0c8437a1ee6a/part232-shoaa.pdf?AspxAutoDetectCookieSupport=1

שואת העם היהודי במלחמת העולם השנייה היא אירוע טראומטי ומכונן בהיסטוריה האנושית בכלל ובתולדות העם היהודי בפרט. השואה הפכה למרכיב מרכזי בתודעת הזהות הלאומית של היהודים בישראל ובתפוצות. היא חוליה מרכזית בחוויה הישראלית ומרכיב מהותי בעיצוב הזהות הקולקטיבית הישראלית-יהודית.

1 - בשנת 1953 חוקקה הכנסת את חוק זכרון השואה והגבורה - י"ד ושם, התשי"ג-1953; נקבע בו ששר החינוך ממונה על ביצועו. מכוחו הוקמה "י"ד ושם - רשות הזיכרון לשואה ולגבורה" (להלן -

"י"ד ושם"). "י"ד ושם" נדרשה להקים מפעלי זיכרון, לכנס, לחקור ולפרסם את כל העדויות על השואה והגבורה, להנחיל לעם את לקחיה ולטפח הווי של אחדות זיכרון לגיבוריה ולקרבתיה.

2 - במהלך השנים החלו לפעול מכונים להנצחת זכר השואה וקרבתיה שהוקמו בידי קבוצות התיישבות, ארגוני ניצולים, ארגונים של יוצאי ארצות, ערים ועיירות, רשויות מקומיות וביזמות משפחתיות.

3 - בשנת 1959 נקבע על ידי הכנסת יום התייחדות עם זכר קרבת השואה בחוק יום הזיכרון לשואה ולגבורה, התשי"ט-1959. שם נקבע כי מדי שנה בשנה יוקדש כ"ז בניסן להתייחדות עם זכר השואה והגבורה. אלה הדרכים שנקבעו לקיום יום הזיכרון לשואה ולגבורה: דומיה של שתי דקות בכל רחבי המדינה שבהן תשבות כל עבודה ותיפסק כל תנועה בדרכים; אזכרות, עצרות עם וטקסי התייחדות במחנות הצבא ובמוסדות החינוך; שידורים מיוחדים ברדיו לציון ייחודו של היום.

במהלך הדיון בכנסת לאישור החוק הוצגו מטרותיו: "לתת ליום השואה באופן חוקי ולדורי-דורות את הצביון שהוא ראוי לו, החל מבתי הספר ועד סגירת החנויות לזמן מסוים וסגירת בתי השעשועים... ועד תכניות הרדיו ועד אזכרות בבתי כנסיות... זוהי חובתנו הלאומית ובזה צריכה לבוא לידי ביטוי אחדותה השלמה של

חומר העשרה

האומה - למסור מדור לדור את תהילתה ותפארתה של יהדות 2
אירופה הנפלאה".

4 - ב-1986 נחקק חוק איסור הכחשת השואה, התשמ"ו-1986
החוק קובע כי "המפרסם, בכתב או בעל פה, דברים המכחישים את
המעשים שבוצעו בתקופת השלטון הנאצי ושהם פשעים כלפי העם
היהודי או פשעים כלפי האנושות, או ממעיטים את ממדיהם, בכוונה
להגן על מבצעי הפשעים הללו או להביע להם אהדה או הזדהות,
דינו - מאסר חמש שנים".

בשבילי הזיכרון - תכנית חינוכית בנושא השואה-

<http://education.yadvashem.org>

ממדי השואה חרגו מכל אסון אחר שאירע עד אז בהיסטוריה
האנושית. בתקופה זו קרסו ערכי מוסר בסיסיים, התערער האמון
בשוויון בין בני האדם ובזכותו של כל אדם לחיים. הופר הצו הבסיסי
והעתיק "לא תרצח". השואה התרחשה במרכז התרבות המערבית
וחוללו אותה בני אדם לשכניהם שחיו עמם במשך מאות בשנים.

לצד השינוי שחוללה השואה במימד האוניברסאלי והמוסרי, היא
השפיעה באופן דרמטי על העולם היהודי. עולם ששינה את פניו הן
מבחינה דמוגרפית פשוטה, אך לא פחות מכך שאלות של זהות
יהודית, קיום יהודי ואופיו הפכו להיות נוקבות ומשמעותיות.

משרד החינוך ו"יד ושם" פעלו במשותף ליצירת תכנית חינוכית
ולימודית כוללת להוראת השואה בכל המגזרים ובגילאים השונים.

<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Moe/Shoa/AlHatochnit.htm>

חובה על עמנו, שידע לעצב זיכרון ולהעבירו מדור לדור, למצוא את
הדרכים לשמר את זיכרון השואה והמורשת היהודית גם בדורנו
ולעשות זאת בדרכים המתאימות ולתקופה שבה אנו חיים.

ביבליוגרפיה-

שמעון ויזנטל- החמנית- על אפשרויות המחילה וגבולותיה-
הוצאת אחוות האדם, 2009.

שמעון ויזנטל- הרוצחים בינינו- הוצאת לוי אפשטיין, 1968.

שמעון ויזנטל- משפט ולא נקם- הוצאת מעריב, 1991.

תום שגב- ויזנטל הביוגרפיה- הוצאת כתר, 2010.

חומר העשרה

השחקן- יובל כהן- צילום פלורין קאלין

היוצרים

המחזאי- טום דוגאן

טום דוגאן הוא שחקן תיאטרון, קולנוע וטלוויזיה אמריקאי, בעל שם עולמי. הוא כתב גם מספר הצגות יחיד אשר הופקו בהצלחה בצפון אמריקה, ביניהן- **ויזנטל**, בשנת 2009.

בראיונותיו הוא מספר ש"כמו רוב הילדים הצעירים קראתי ספרי קומיקס והוקסמתי מגיבורי. כמו רוב הילדים, הגיבור הגדול ביותר שלי היה אבא שלי, פרנק דוגאן, אדם קתולי אשר ראה את עצמו כאיש מן הישוב, עברו הגאווה היה חטא. בנעורי למדתי כי אבא שלי אכן היה גיבור אמתי אשר קיבל אות גבורה על שירותו הצבאי במלחמת העולם השנייה.

כילד סיקרן אותי לדעת עוד, כך גיליתי שהיחידה של אבי שחררה את מחנה הריכוז לנגשטיין בגרמניה. הייתי נסער כששמעתי על אכזריות בלתי נתפסת לצד חסד בלתי צפוי, על עזות רוח מול מוג לב ומתשובת אבי כששאלתי אותו האם הוא שונא גרמנים - לא, הוא ענה לי, יש אנשים טובים ורעים. אני לא שופט אותם לפי קבוצת שייכות אלא לפי בחירת דרכם האישית".

על רקע דברים אלו, כאדם בוגר, נמשכתי לסיפורו של ויזנטל. שמעון ויזנטל איתר את פושעי המלחמה הנאצים והביא אותם לדין, אך הוא

חומר העשרה

גם הגן על כמה קצינים גרמניים ואוסטרים. ויזנטל נלחם על זכויותיהם של היהודים קורבנות השואה אך נלחם גם על זכויותיהם של פולנים, צוענים, עדי יהווה, הומוסקסואלים ועוד... ויזנטל ניסה לעשות את הדבר הנכון, הוא חיפש צדק ולא נקמה ואני חשבת, אם אדם רגיל יכול לעשות דברים יוצאי דופן, אולי גם אנחנו יכולים."

תרגום ועיבוד- ביאטריס הל

ביאטריס הל היא בוגרת החוג לחינוך והחוג לסוציולוגיה באוניברסיטה העברית בירושלים, ולימודי כתיבה, משחק, אומנות, המספר ויהדות. היום היא משמשת בתפקידי ניהול, הפקה, כתיבה, דרמטורגיה ומשחק בתיאטרון הנפש.

"השואה בתודעה ובלב שלי מאז ומתמיד. ההצגה- **אסונות וניסים** המבוססת על חומרים אוטוביוגרפים, מספרת על מסעו של אבי בזמן השואה. באותה עת העסיקה אותי השאלה כיצד להעביר את היסטוריה הפרטית שלנו לדורות הבאים, לבניי הצעירים, באיזה מינון, באיזה הקשר, באיזו רגישות. היום כשההצגה מציגה מעל 20 שנה בארץ ובחו"ל, אני רוצה להאמין שהיא תורמת להבנת החיבור שבין השואה, השורשים והמורשת שלנו ואף למסע תיקון אישי. בהמשך כתבתי את הספר- **כפי שאבי סיפר לי** - על פי זיכרונותיו של אבי, יוסף הלברטל, ז"ל. הספר שיצא לאור בהוצאת בית לוחמי הגטאות הינו נידבך נוסף בתיעוד השואה של העם היהודי ועבורי תיעוד תולדות השואה אצל משפחתי.

במהלך השנים תרגמתי ועיבדתי הצגות נוספות העוסקות באותו הנושא מזוויות שונות, ביניהן - **המזוודה של חנה**, הצגת השנה בפרסי אסיטג', 2010.

בכל פעם שחשבת שזהו הפרויקט אחרון בהקשר השואה בו אני מעורבת, מופיע סיפור, איש או מחזה שמחזיר אותי למקום ההוא, מקום מאד עמוק ואינטימי, חלק בלתי ניפרד ממני. כעת זכיתי לתרגם ולעבד את המחזה **ויזנטל** מאת תום דוגאן ואני מקווה שעבודתי ראויה לאיש ולדרכו. זו הייתה הזדמנות לבחון מחדש סוגיות מוסריות של מסירות נפש, צדק, סליחה וזיכרון"

בימוי ועיצוב- אמיליה רות כהן

חומר העשרה

יוצרת, בימאית, שחקנית, כותבת ומעצבת. בוגרת תואר ראשון בחוג לתולדות האומנות ותואר שני לבימוי תיאטרון, באוניברסיטת תל אביב. בין יצירותיה המקוריות: **אדם ביש גדא, הזוג המופלא, קופת פלאים, תמונות רחובות**. עבודות הבימוי- **תיקון, התמונה**. היא זוכת פרסים רבים בפסטיבלים בינלאומיים לפסלים חיים- **הכורסה, דון ג'ואן ואשתו, סבתא סורגת** ועוד.

אציין שתי בחירות שעשיתי במהלך העבודה על המחזה **ויזנטל**, האחת נוגעת לעיצוב התפאורה של ההצגה והשנייה לבניית דמותו של השחקן.

מאחר והייתה החלטה להפיק הצגה קטנה ומודולרית, חיפשתי אחר אלמנט אחד, בודד אשר ביכולתו לעורר אסוציאציות רבות ומשמעותיות ככל הניתן, הן בתחום הרגשי והן במחשבת. החיפוש הוביל אותי לציור החמנייה הצהובה על רקע הקיר האפור. ציור החמנייה המתגלה לצופים לקראת סיום ההצגה, משמש כאל דימוי של זיכרון, אחד הנושאים המרכזיים של ההצגה, וגם כרמז לטלאי הצהוב על רקע המדים האפורים.

בבימוי ההצגה, השתדלתי למצוא מספר רב של פעולות בימתיות, פעולות המקדימות ומתארות את הנושא עליו ויזנטל ידבר בהמשך. לדוגמה יצירת "שרשת הילדים" מגזירת נייר שויזנטל מכין הרבה לפני שהוא מדבר על מיליון וחצי הילדים שנספו בשואה. פעולות אלה מחושבות כמובן ונועדו להציג את דמותו של ויזנטל כדמות "המחולל", דמות המעביר את מסריו במניפולציות תיאטרליות, ממש כשם שבמציאות חייו הוא הביא לארץ אפר ניצולים מאירופה, או כאשר בחר לערוך מסיבת עיתונאים בתא גזים.

השחקן- יובל כהן

שחקן, יוצר, במאי ומורה לאימפרוביזציה, בוגר הסטודיו למשחק בהנהלת ניסן נתיב ת"א וסדנאות לאימפרוביזציה, משחק וליצנות בארץ ובעולם.

ממקימי הרכב האימפרוביזציה "**למה אלפקה**", זוכה באליפות ישראל באימפרוביזציה 2012, 2013. שחקן בתיאטרון הבימה, אורנה פורת, ותיאטרון הנפש. בין יצירותיו המקוריות: "**VELCRO**"

SHOW, שכנים, דודי שמחה.

חומר העשרה

זוכה פרס השחקן- בשנת 2009 ובשנת 2012 בפסטיבל חיפה
להצגות ילדים. ציון לשבח- 2005 על יצירת ההצגה VELCRO ,
בפסטיבל בת- ים ובפסטיבל ישראל.

חומר העשרה

מורים יקרים

תודה שבחרתם לצפות בהצגה ויזנטל עם תלמידים.

חומר רקע להצגה ודיון אחריה יכולים להעשיר את חווית הצפייה בהצגה, להרחיב את עולמם של הצופים ולעודד את מעורבותם בסביבה. יש הסבורים שההנאה בצפייה כרוכה גם בהבנת שפת התיאטרון הייחודית, מרכיביה וסימניה. כל יצירה אמנותית הנה שילוב של תוכן וצורה.

אומנות התיאטרון מכיל תוכן עם מסר או אמירה, וצורה שהרי היא הסגנון האמנותי של היצירה. בעולם התיאטרון הסגנון האומנותי פירושו: משחק, תפאורה, תלבושות, תאורה, מוסיקה ותנועה, באמצעותם התוכן והמסרים של ההצגה מרגשים את הצופה ומעוררים בו מחשבה.

היצירה התיאטרלית היא תוצאה של שיתוף פעולה בין יוצרים רבים מתחומי אמנויות שונים ולכל אחד מהם תרומה חיונית. יחד הם יוצרים את הצגת התיאטרון, כחוויה חד פעמית הנוצרת את עצמה שוב ושוב, בכל פעם מחדש, מול קהל צופים אחר, במקום אחר, בזמן אחר.

לתשומת לבכם אנו מציעים להציג לתלמידים לפני תחילת ההצגה פרטים בסיסיים עליה, כגון: שם ההצגה, הנושא הכללי, שמות היוצרים ותפקידם, ואורכה. נשמח שהמחנכים ישבו עם התלמידים ויהיו יחד מחוויית ההצגה.

בתום ההצגה עודדו את התלמידים לשאול שאלות על תוכן וסגנון ההצגה, עבודת השחקן והפקת הצגת תאטרון.

שאלות לדיון לאחר הצפייה בהצגה

- האם למדת משהו חדש על שמעון ויזנטל?
- מה למדת על מורשתו?
- האם ההצגה תרמה להבנתך בנושא זיכרון השואה והנצחה?
- האם ההצגה תרמה להבנתך בהבדל בין צדק לנקמה?
- האם לדעתך יש קשר בין צדק לסליחה?
- האם לדעתך סבלם של הקורבנות פג תוקפם עם השנים?

חומר העשרה

- מהי לדעתך המשמעות של בהבאתם לדין פושעי מלחמה מן העבר?
- האם עבודתו של ויזנטל השפיעה על העולם, כיצד?
- האם לדעתך ויזנטל שונה מניצולי שואה אחרים, במה?
- האם אתה מכיר דוגמא אחרת של רצח עם?
- באילו דרכים לדעתך ניתן להילחם היום נגד גזענות / אנטישמיות
- ולהביא לשינוי?

השחקן

בין אמות המידה העיקריות בהערכת עבודתו של השחקן נמנות אמינותו, עקביותו, עבודת גוף (המימיקה והפנטומימה), ההומור וכמובן רגישותו.

- האם נהנית ממשחקו של השחקן?
- האם הוא הצליח לעורר הזדהות עם דמותו?
- כיצד או מתי הוא הצליח לעורר בך עניין?
- האם לדעתך חשוב ליצור דמיון פיזי בין הדמות בהצגה ובין הדמות במציאות?

התפאורה

עיצוב התפאורה, התלבושת, התאורה מעצימים את חווית ההצגה.

- האם התפאורה בהצגה, להרגשתך, תרמה לחוויית ההצגה?
- מה מאפיין את התפאורה בהצגה?
- האם לדעתך יש משמעות סמלית לציור החמנייה בתפאורה?
- מה מסמלים החפצים על הבמה עבורך ואלו אסוציאציות הם מעוררים? (המזוודה, המנורה...)